

KESKKONNAAMET

Pabra järve hoiuala kaitsekorralduskava 2013-2022

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	4
1.1. Ala iseloomustus	4
1.2. Maakasutus	5
1.3. Huvigrupid	6
1.4. Kaitsekord	7
1.5. Uuritus.....	8
1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud	8
1.5.2. Riiklik seire.....	9
1.5.3. Inventuuride ja uuringute vajadus.....	9
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	10
2.1. Kooslused – elupaigatüüp vähe- kuni kesктоitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130).....	10
3. HOIUALADE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS.....	13
4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	14
4.1. Tegevuste kirjeldus	14
4.1.1. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse seire.....	14
4.1.2. Pabra järve hüdrobioloogiline ja hüdrokeemiline seire	14
4.1.3. Kaitsekorralduskava uuendamine	14
4.1.4. Hoiuala piiri ja andmete korrigeerimine	14
4.1.5. Kaitse-eesmärgi muutmine	15
4.2. Eelarve	15
5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	17
KASUTATUD ALLIKAD	18
LISAD.....	20
LISA 1. Väljavõte looduskaitseadusest.....	20
LISA 2. Väärtuste koondtabel.....	22
LISA 3. Ettepanek Natura standardandmebaasis elupaigaandmestiku muutmiseks	23
LISA 4. Väljavõte kaitsekorralduskava koostamise eeltööst (Ott, 2012).....	24
LISA 5. Fotod	30
LISA 6. Avalikustamise materjalid.....	32

Vastavalt looduskaitseeaduse § 25. on kaitsekorralduskava hoiualade ja kaitsealade alapõhise kaitse korraldamise aluseks.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Pabra järve hoiuala kaitsekorralduskava eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast, selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi avalikkusele suunatud kaasamiskoosolek, millele eelnes kava eelnõu avaldamine Keskkonnaameti veebilehel (lisa 6).

Kava koostamist koordineeris Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regiooni kaitse planeerimise spetsialist Tiina Troškin (tel: 5301 0812; e-post: tiina.troshkin@keskkonnaamet.ee). Kava koostas OÜ Looduslik valik ekspert Margo Hurt (tel: 53736731, e-post: hurdamargo@gmail.com). Lepingujärgne teenuse osutamise eest vastutav isik oli Mati Kose (tel: 5236926, e-post: mati.kose@gmail.com).

KAITSEKORRALDUSKAVA ON VALMINUD „RIIKLIKU STRUKTUURIVAHENDITE KASUTAMISE STRATEEGIA 2007-2013“ JA SELLEST TULENEVA „ELUKESKKONNA ARENDAMISE RAKENDUSKAVA“ PRIORITEETSE SUUNA „SÄÄSTVA KESKKONNAKASUTUSE INFRASTRUKTUURIDE JA TUGISÜSTEEMIDE ARENDAMINE“ MEETME „KAITSEKORRALDUSKAVADE JA LIIKIDE TEGEVUSKAVADE KOOSTAMINE LOODUSE MITMEKESISUSE SÄILITAMISEKS“ PROGRAMMI ALUSEL EUROOPA REGIONAALARENGU FONDI VAHENDITEST.

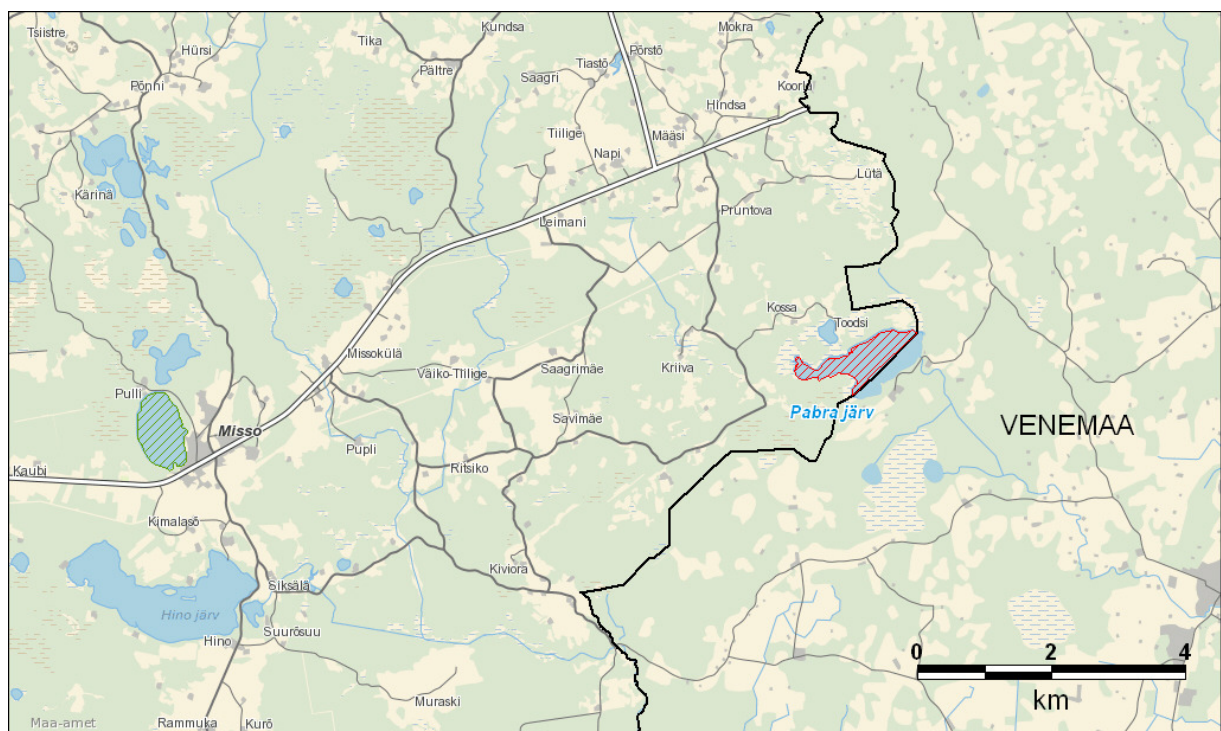
1. SISSEJUHATUS

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

Euroopa haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitseks on loodud üle-euroopaline kaitstavate alade võrgustik – Natura 2000. Väljaspool kaitsealasid (rahvuspark, looduskaitseala, maastikukaitseala) paiknevate Natura 2000 võrgustiku alade kaitseks on moodustatud hoiualad.

Euroopa komisjonile esitatud Natura 2000 võrgustiku nimekirja kuuluva Pabra järve loodusala (keskkonnaregistri kood RAH0000188) kaitseks on looduskaitsealad alusel moodustatud Pabra järve hoiuala (keskkonnaregistri kood KLO2000074). Pabra järve hoiuala (ja ka Pabra järve loodusala) kaitse-eesmärgiks on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ (loodusdirektiivi) I lisas nimetatud elupaigatüübi – liiva-alade vähetoiteliste järvede (3110) kaitse. Eesti Maaülikooli limnoloogiakeskuse hinnangul (Ott, 2012) on praegu õigem tüüp vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130), millest on ka kaitsekorralduskava koostamisel lähtutud.

Pabra järve hoiuala paikneb Võrumaal Misso vallas Toodsi külas (joonis 1). Hoiuala, mille pindala on 57,9 ha, kattub valdavas osas Pabra järve Eesti Vabariigi territooriumile jääva osaga (keskkonnaregistri kood VEE2156700). Pabra järvest väiksem osa (alla 20 ha) kuulub Venemaale.

Joonis 1. Pabra järve hoiuala paiknemine, ala märgitud punase viirutusega (aluskaart: Eesti Baaskaart, Maa-ameti WMS-rakendus, 2012).

Keskkonnaregistri andmetel on Pabra järve kogupindala 76,1 ha, sellest veepeegel 75,9 ha ja saared 0,2 ha. Pabra järve pikkus on 2010 m, laius 850 m ja kaldajoone pikkus 5747 m. Järve keskmine sügavus on 2,4 m ja suurim sügavus 3,6 m. Pabra järve valgala pindala on 36,5 km².

Pabra järve kaldad on lausad, enamasti liivased, paiguti õõtsikulised. Sügavamal on põhi kaetud 0,5-1 m paksuse mudakihi (Mäemets 1977).

Eesti valgalapõhise jaotuse alusel kuulub Pabra järv Koiva vesikonda ja Mustjõe alamvesikonda. Geograafiliselt paikneb Pabra järv siiski Peipsi järve valgala, sest Pabrast väljavoolav Lidva oja on Pihkva järve suubuva Velikaja jõestiku osa. Pabra järv on Koiva vesikonna üks kaheksast seisuveekogumist ja selle seisund on 2009. a hinnatud heaks. Seisundiklassi eesmärk 2015. a on samuti hea (Koiva vesikonna ..., 2010).

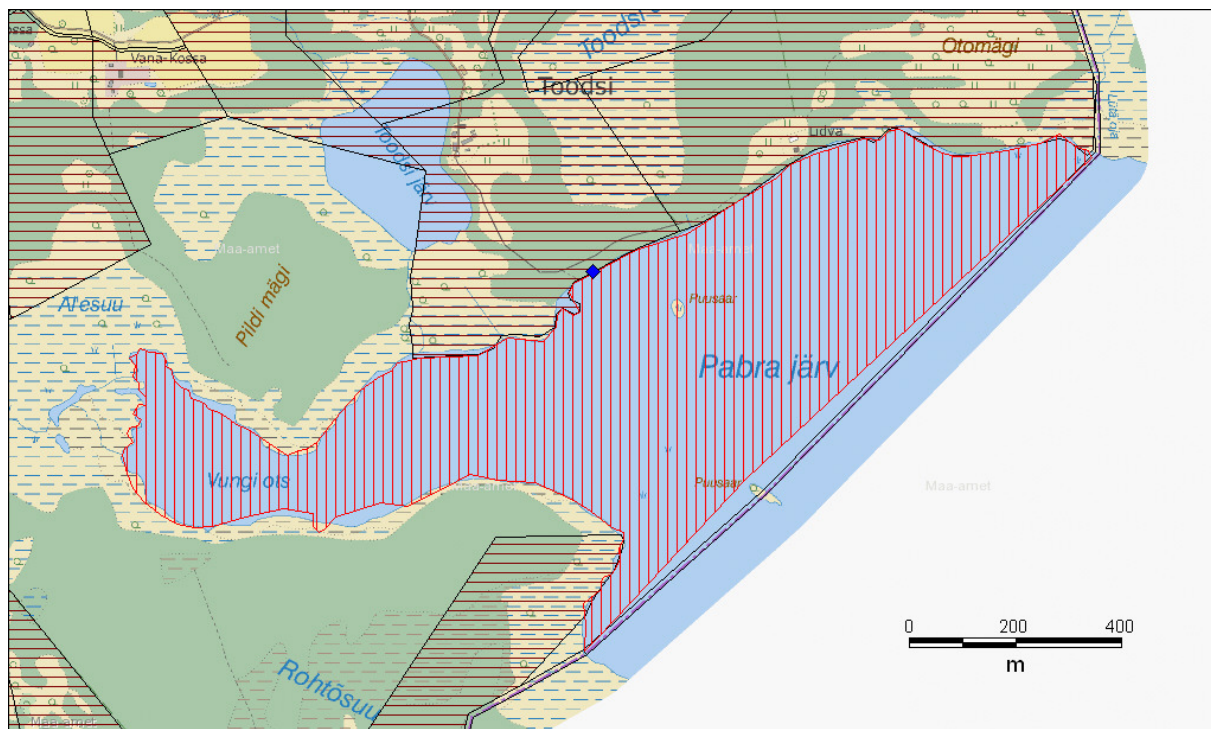
Keskkonnaregistri andmetel kuulub Pabra järv Veepoliitika raamdirektiivi järgi pehme- ja heledaveeliste järvede (5. tüüp) hulka, kuid värskemal hinnangul (Ott, 2012) on tegemist madala keskmise karedusega järvega (2. tüüp). Limnoloogiliseks tüübiks on semidüstroofne ehk poolhuumustoiteline.

Pabra järves esinevad II kaitsekategooria taimeliigid väike konnaroohi (*Alisma gramineum*) ja vesi-tõmptipp (*Calliergon megalophyllum*). Järves kasvab ka väike vesiroos (*Nymphaea candida*, III kaitsekategooria). Kaitsealustest kalaliikidest leidub vingerjat (*Misgurnus fossilis*, III kaitsekategooria, loodusdirektiivi II lisa) (Ott, 2012). Tavapärane on järvedes (tõenäoliselt ka Pabra järves) kahepaiksete esinemine, kes on kõik Eestis kaitse all. Järv on elupaigaks koprake, kes kuulub loodusdirektiivi V lisas loetletud liikide hulka.

Ääremaal ja piirilal paiknemise tõttu on Pabra järve puhkemajanduslik tähtsus väike. Veekogu külastavad peamiselt ümbruskonna kalamehed.

1.2. MAAKASUTUS

EELIS-e (2012) andmetel on Pabra järve hoiuala valdavas osas jätkuvalt riigi omandis (reformimata maal). Hoiualast on eramaal 0,1 ha ja riigimaal 0,03 ha. Hoiuala piirneb Eesti poolelt nii era- kui jätkuvalt riigi omandis maaga (joonis 2). Vastavalt veeseaduse § 5 on piiriveekogu avalik veekogu ning avalikud veekogud kuuluvad riigile. Sellest lähtuvalt on eeldatav, et Pabra järve hoiuala jääb riigi omandisse.

Joonis 2. Pabra järve hoiuala (punane vertikaalne viirutus) ja seda ümbritsevad maaüksused. Pruuni horisontaalse viirutusega on kaetud eramaad, ülejäänud maa (sh enamus hoiualast) on jätkuvalt riigi omandis. Sinine ruut on hoiuala tähise asukoht (*Aluskaart: Eesti Põhikaart, Maa-ameti WMS-rakendus, 2012*).

1.3. HUVIGRUPID

- **Keskkonnaamet** – kaitseala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund.
- **Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK)** – piiritähiste paigaldaja ja hooldaja.
- **Misso Vallavalitsus** – huvitatud järve ja loodusväärtuste heast seisundist, et säiliks väärtuslik elukeskkond.
- **Kalastajad** – huvitatud järvele ligipääsemise võimalustest ning heast kalavaru seisundist.
- **Loodushuvilised, puhkajad** – huvitatud järvele ligipääsemisest, järve asukohast tingituna on huvi vähene.
- **Hoiualaga piirnevate maade omanikud** – huvitatud järve heast seisundist.

1.4. KAITSEKORD

Hoiuala kaitsekord tuleneb Eesti Vabariigis kehtivast seadusandlusest, eeskätt looduskaitseseadusest. Erinevalt kaitsealadest ei ole hoiuala kaitsekord täpsustatud kaitseeeskirjaga. Pabra järve hoiuala on kaitse alla võetud Vabariigi Valitsuse 08.09.2005 määrusega nr 235 "Hoiualade kaitse alla võtmine Võru maakonnas". Looduskaitseseaduse § 4 lg 3 järgi on hoiuala elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused.

Looduskaitseseaduse § 14 lg 1 näeb ette kaitstavate loodusobjektide (sh hoiualade) kohta kehtivad üldised arendustegevuse kitsendused (lisa 1). Konkreetselt hoiualal kehtivad piirangud toob välja sama seaduse 5. peatükk „Hoiualad“ (§ 32 ja 33). Ka siin on sätete eesmärgiks peamiselt arendustegevuse võimaliku negatiivse mõju ärahoidmine. Peamised piirangud on seotud maakorraldustoimingute, planeeringute, ehitustegevuse, metsamajanduse jm majandustegevusega. Looduses liikujale hoiuala staatus täiendavaid piiranguid ei sea.

Pabra järve hoiuala territooriumiks on peamiselt veeala. Järve kallastel kehtivad looduskaitseseaduse 6. peatüki „Rand ja kallas“ (§ 34-42) piirangud. Ranna või kalda kaitse eesmärk on rannal või kaldal asuvate looduskoosluste säilitamine, inimtegevusest lähtuva kahjuliku mõju piiramine, ranna või kalda eripära arvestava asustuse suunamine ning seal vaba liikumise ja juurdepääsu tagamine.

Pabra järve kalda piiranguvööndi laius on 100 m. Ranna ja kalda piiranguvööndis asuvate metsade kaitse eesmärk on vee ja pinnase kaitsmine ja puhketingimuste säilitamine. Kalda piiranguvööndis ei tohi lageraielangi pindala olla suurem kui kaks hektarit, välja arvatud maaparandussüsteemi eesvoolu veekaitsevööndis maaparandushoiutööde tegemisel.

Kalda piiranguvööndis on keelatud mitmed veekogu seisundit mõjutada võivad arendustegevused. Samuti on kalda piiranguvööndis keelatud mootorsõidukiga sõitmine väljaspool selleks määratud teid ja radu ning maastikusõidukiga sõitmine, välja arvatud erandjuhtudel nagu kalapüügiõigusega isikul kalapüügiks vajaliku veesõiduki veekogusse viimiseks ning maatulundusmaal metsamajandus- ja põllumajandustöödeks.

Pabra järve kalda ehituskeeluvööndi laius on 50 m, kuid metsamaal ulatub ehituskeeluvöönd kalda piiranguvööndi piirini (100 m). Ehituskeeluvööndis on uute hoonete ja rajatiste ehitamine keelatud, kuid siiski on nähtud ette ka mitmed erandid.

Veeseaduse § 29 alusel on Pabra järve kaldaalal 10 m laiune veekaitsevöönd, kus on keelatud maavarade ja maa-ainese kaevandamine ning geoloogilise uuringu teostamine; puu- ja põõsarinde raie ilma Keskkonnaameti nõusolekuta; majandustegevus, välja arvatud veest väljajuhutud taimestiku eemaldamine, heina niitmine ja roo lõikamine; väetise, keemilise taimekaitsevahendi ja reoveesette kasutamine ning sõnnikuhoidla või -auna paigaldamine.

Veeseaduse § 10 lg 2 p 2 järgi on Pabra järve kallasraja laius 4 m, mida mööda peab saama veekogu ääres vabalt ja takistamatult liikuda. Pabra järv piiriveekoguna kuulub avalike veekogude hulka (veeseadus § 5), seal on lubatud veekogu avalik kasutus (veeseadus § 7).

Veeseaduse § 8 on loetletud tegevused, milleks peab olema vee-erikasutusluba. Muuhulgas on vee-erikasutusluba nõutav, kui võetakse vett pinnaveekogust, sealhulgas ka jää võtmisel enam kui 30 m³/ööpäevas; juhitakse heitvett või saasteaineid suublasse, sealhulgas põhjavette; toimub veekogu, mille veepeegli pindala on üks hektar või suurem, rajamine, likvideerimine, süvendamine või sellise veekogu põhja pinnase paigaldamine; uputatakse tahkeid aineid veekogusse; vee kasutamisel muudetakse vee füüsikalisi või keemilisi või veekogu bioloogilisi omadusi; veekogu korrashoiuks kasutatakse kemikaale.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse kohaselt on kohustuslik keskkonnamõju hindamine, kui: 1) taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju; 2) kavandatakse tegevust, mis võib üksi või koostoimes teiste tegevustega eeldatavalt oluliselt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala. Seaduses on pööratud suurt tähelepanu just Natura 2000 võrgustiku ala eeldatavalt mõjutava tegevuse korral keskkonnamõju hindamise või keskkonnamõju strateegilise hindamise vajadusele.

Pabra järvel kehtivad kalapüügil (sh vähipüügil) üldised kalapüügiseadusest ja kalapüügieeskirjast tulenevad nõuded.

Mittelaevatatavatel veekogudel, sh Pabra järvel, kehtivad veesõidukite hoidmise ja kasutamise nõuded. Tähtsaks piiranguks on sise põlemismootoriga varustatud veesõidukite kasutamise keeld, va järelevalvel, päästetöödel ja riigi poolt tellitud uuringute täitmisel.

Pabra järvel ja selle kaldal liikumisel ja tegevustel tuleb järgida piirirežiimi eeskirjaga sätestatud piiranguid.

Hoiuala piiri paiknemises esineb ebakõla. Jooniselt 2 on näha, et hoiuala piir ei ühti täpselt Eesti Põhikaardi alusel järve veepiiriga – osa veeala jääb hoiualast välja ning samas jääb hoiualale maismaad. Samuti ei ühti (ei ole paralleelne) põhikaardil Eesti piir hoiuala piiriga.

1.5. UURITUS

1.5.1. LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

Pabra järve on kirjeldatud ning uurimisandmeid avaldatud teoses „Eesti NSV järved ja nende kaitse“ (Mäemets, 1977).

Kaitsekorralduskava koostamise eeltööna koondas Eesti Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituut 9 järve, sh Pabra järve, uurimisandmed (Ott, 2012). Selles töös on keskendunud enam neile ökoloogilistele elementidele, mida kasutatakse Veepoliitika Raamdirektiivi nõuete kohases järve seisundi hinnangus – abiootilised vee omadused, fütoplankton, suurtaimed ja suurselgrootud. Esitatud on ettepanekud järvede kaitsekorralduseks. Pabra järve osa aruandest on esitatud lisa 4.

2004. a kalastiku uuringul esines katsepüükides 6 liiki – ahven, haug, kiisk, särg, roosärg ja mudamaim. Iseloomulik oli suurte kalade (eriti röövkalade) väike arvukus, mille põhjused ei ole selged. Kalamajanduslik hinnang Pabra järvele oli rahuldav (Krause, Palm, 2004).

1.5.2. RIIKLIK SEIRE

Keskkonnaregistri andmetel paikneb Pabra järvel seirejaam SJA0324000, kus teostatakse seiret väikejärvede seire programmi raames. Viimane seire toimus 2010. a (Ott, 2010). Seireandmed sisalduvad ka kaitsekorralduskava eeltöös (Ott, 2012).

2010. a seire andmetel oli vee seisund üld-P järgi väga hea, pH ja üld-N järgi hea, SD järgi kesine. NH_4^+ -ühendite suur sisalduse näitas vee halba seisundit. EL veepoliitika raamdirektiivi (2002) nõuetest lähtuvalt oli järve seisund fütoplanktoni keskmistatud (erinevate aasta-aegade ja kihtide keskmine) näitajate osas järgmine: Chla – väga hea; fütoplanktoni kooslus (FPK) – hea; fütoplanktoni koondindeks – hea; ühetaolisuse indeks (J) – väga hea. Suurtaimede ja ka suurselgrootute järgi oli järve seisund hea. Pabra järve seisundi koondhinnang hüdrokeemiliste ja hüdrobioloogiliste näitajate järgi oli hea.

1.5.3. INVENTUURIDE JA UURINGUTE VAJADUS

Keskkonnaministeeriumi seirenõunikult Eda Andresmaalt saadud info põhjal on järgnev seire Pabra järve seirejaamas (SJA0324000) ette nähtud 2016. a. Vajalik Pabra järve seire planeerida ka kaitsekorraldusperioodi lõpuks.

Vajalik on kaitsekorralduse tulemuslikkuse seire, mida teostatakse kaitseala valitsemise raames.

Muud võimalikud Pabra järvel tehtavad uuringud ja seired on soovituslikud, eeskätt need, mis käsitlevad kaitsealuseid ja/või Natura liike. Soovitav on täpsustada vingerja leviku ja seisundi andmeid.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

2.1. KOOSLUSED – ELUPAIGATÜÜP VÄHE- KUNI KESKTOITELISED MÕÕDUKALT KAREDA VEEGA JÄRVED (3130)

Täpselt sellele elupaigatüübile vastavaid veekogusid on Eestis vähe, sest suurem osa tunnusliike on meil haruldased või puuduvad hoopis. Elupaigatüüpi esindavad silmjärvikaga (*Littorella uniflora*) madalad lombid ja riimveekogud Lääne-Saaremaal. Muude hüdrobioloogiliste tunnuste poolest võib siia tüüpi tinglikult paigutada ka Eesti suuremad mõõdukalt kareda veega järved nagu Saadjärv, Karujärv, Vagula järv ja Peipsi Suurjärve osa. Vesi on neis kollakasroheline või rohekaskollane, hea läbipaistvusega. Taimestik on liigirikas, kuid hõlmab vaid kuni viiendiku järve pinnast (Paal, 2007).

Pabra järves esineb elupaigatüübi tunnustaimedest (Paal, 2007) väike konnarohi (*Alisma granineum*) ning tunnusloomade hulka kuuluvatest kaladest ahven (*Perca fluviatilis*) ja haug (*Esox lucius*) (Ott, 2012; Krause, Palm, 2004).

Pabra järves leidub III kaitsekategooria ja loodusdirektiivi II lisa liiki – vingerjat (*Misgurnus fossilis*) (Ott, 2012). Vingerjat on kohatud 2002.-2003. a katsepüükidel (Eesti Loodushoiukeskuse andmebaasi andmed). Tõenäoliselt on vingerjale sobivaks Pabra järve soisem läänekallas. Liigi elupaikade kaitse tagamiseks piisab elupaigatüübi nr 3130 kaitsest ning täiendava kaitse-eesmärgi lisamiseks sisuline vajadus puudub.

Natura 2000 standardandmebaasi järgi on Pabra järve loodusala (Pabra järve hoiualal) elupaigatüüp liiva-alade vähetoitelised järved (3110) esinduslik (B), heas looduskaitse seisundis (B) ja kõrge üldise looduskaitse väärtusega (B). Eesti Maaülikooli limnoloogiakeskuse hinnangul (Ott, 2012) kuulub Pabra järv elupaigatüüpi vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130). See muudatus on tarvis sisse viia Natura 2000 standardandmebaasi ja EELISesse. Esinduslikkuse, looduskaitse seisundi ja üldise looduskaitse väärtuse määratluse võib jätta samaks.

Kaitse-eesmärk

- ***Pikaajaline kaitse-eesmärk:*** Elupaigatüübi säilimine Pabra järve hoiualal 57,9 ha ulatuses esinduslikkusega B või kõrgem.
- ***Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk:*** Elupaigatüübi säilimine Pabra järve hoiualal 57,9 ha ulatuses esinduslikkusega B või kõrgem.

Mõjutegurid ja meetmed

- Toitainete koormus

Pabra järve ökosüsteem on kiiresti muutuv, keskmise vastupidavusega mõjutustele. Suhteliselt pehme vesi ja väike veevahetus on selle nõrgad küljed ning suur pindala ja rohke huumusainete

sisaldus tugevad küljed. Pabra järve vee karedus on viimase 60 aastaga oluliselt tõusnud ning sellel puudub seletus. Võimalikuks põhjuseks on inimõju ning uurimist vajab võimalik koormus sissevooludest (Ott, 2012). Keskkonnaregistri andmetel on Pabra järv suublaks Luhamaa heitvee väljalaskmele (HVL0860100), kuid tegelikkuses heitvesi Pabra järve ei jõua (kontrollitud Keskkonnainspeksiooni poolt). Käsitlemist vajaks võimalik inimõju (või selle puudumine) Venemaa poolelt. Koiva vesikonna veemajanduskava põhjal on aga Pabra järve kui veekogumi seisund hea ning otsest inimõju reostusallikatena ei ole tuvastatud. Arvestades viimast hinnangut (Ott, 2012) veekogus toimunud muutuste (vee kareduse tõus ja elustiku näitajad) kohta ning inimõju kahtlust, on vajalik sellele tähelepanu pööramine veemajanduskava rakendamisel.

Veekogu seisundit võib ohustada ka hõljuvainete ja setete kandumine maaparandussüsteemidest, eelkõige nende rajamisel, rekonstrueerimisel ja hooldamisel. Koiva vesikonna maaparandushoiukava järgi on hajureostuse ja erosiooni ohjamiseks maaparandussüsteemi keskkonnarajatised, mille ehitamise võimalused nähakse ette konkreetsete uurimis- ja projekteerimistöde käigus.

Potentsiaalseks ohuteguriks on prognoosimatu äkkreostus või muul viisil keskkonnaohtlike ainete veekogusse või valgalale sattumine.

Meetmed: säästliku keskkonnakasutuse korraldamine, järelevalve (teostab Keskkonnainspeksioon), järve seisundi seire, inimõju täiendav selgitamine (Koiva vesikonna veemajanduskava rakendamisel).

- Negatiivse mõjuga arendustegevus kallastel

Elupaiga väärtust ohustab kallaste loodusliku seisundi rikkumine, sh täitepinnase kandmine kaldanõlvale (Ott, 2012). Supluskoha rajamisel või korrastamisel tuleb piirduda vee- ja kaldataimestiku eemaldamisega. Mõne vaiaga järvepõhja kinnituvate või pontoonidele toetuvate väiksema purde (paadisilla) rajamine veekogu seisundit ei ohusta. Pabra järve ääres on inimasustus väike, mistõttu arendustegevus ei ole vähemalt praegu suureks ohuteguriks.

Kaldavööndi puittaimestiku eemaldamisel tuleb lähtuda Järvede tervendamise käsiraamatu (Eesti Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituudi limnoloogiakeskus, 2011) 11. osas toodust. Muuhulgas on öeldud, et kaldapuistute piiramine ja nende koosluste kujundamine tuleb eelkõige kõne alla varem avatud maastike keskel asuvate ja praeguseks võsastunud järvede kaldaalade piirkonnas. Sellest lähtuvalt võib kaldaala korrastamise ja vaate avamise eesmärgil lubada veekaitsevööndis mittemetsamaal raiuda põõsaid ja nooremaid puid. Põlispuud tuleb jätta kasvama. Metsaga kaetud kaldaalalt vette langenud puude eemaldamine on lubatud, kuid tegevus ei tohi kahjustada järve kaldaid. Erandina võib veekaitsevööndis lubada reaalses vettelangemise ohus oleva (kopra näritud, osaliselt murdunud vms) puu raiet.

Kaitsekorralduskava koostamise välitöödel (september 2012) oli paadiga järvele mineku kohas, kus ka hoiuala tähis, ladustatud prügi (joonis 2, lisa 5). Prügi (jäätmed) tuleb likvideerida lähtuvalt jäätmeseaduse § 128 tulenevatest kohustustest.

Meetmed: kallaste looduslikku seisundit ohustavate tegevuste keelamine, järelevalve (teostab Keskkonnainspeksioon), järve seisundi seire.

- Õiguserikkumised

Õiguserikkumised, nagu veekogu seisundit mõjutav keelatud või loata tegevus, ebaseaduslik kalapüük (elektriga püük) jms, on potentsiaalseks ohuteguriks.

Meetmed: järelevalve (teostab Keskkonnainspeksioon).

3. HOIUALADE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

Ainult veekogusid hõlmavate hoiualade külastamise all saab käsitleda veekogu avalikku kasutamist – peamiselt suplemist, kalapüüki, veel ja jääl liikumist ning veekogu kaldal (kallasrajal) liikumist. Ääremaal ja piirialal paiknemise tõttu on Pabra järve avalik kasutus vähene. Veekogu külastavad peamiselt vaid ümbruskonna kalamehed. Järveni viib loodest läbi Tootsi kinnistu pinnasetee, mis märjemal ajal ei ole sõiduautoga läbitav. Kaitsekorralduskava koostamise välitööde ajal (september 2012) seal liikumist keelavad märgid puudusid. Pinnasetee viib paadiga järvele mineku kohani, kus paikneb hoiuala tähis ning sellest 160 m kirdes paikneva laagripaigani (joonis 2, lisa 5).

Pabra järv talub hästi supluskoormust – kuni 30 000 külastust kasvuperioodil (Ott, 2012). Sellises mastaabis supluskoormust kaitsekorraldusperioodil ega ka edaspidi ette näha ei ole.

Pabra järve hoiuala väärtuste tutvustamist ja külastuskorraldust kaitsekorralduskavaga ei planeerita. Hoiuala olemasolust teavitamiseks on paigaldatud tähis järve kaldale. See on keskmine tähis vastavalt keskkonnaministri määrusele 03.06.2004 nr 65. Metallpostil tähis on heas seisukorras ja hoolduse vajadust ei ole praegu ette näha. Vajadusel tuleb eemaldada tähist varjav taimestik ning kindlustada posti pinnasesse kinnitumist. Keskkonnaameti andmetel pidi paiknema eelkirjeldatud hoiuala tähisest 160 m loodes (laagripaiga piirkonnas) veel üks tähis, mida kaitsekorralduskava koostamise välitöödel (september 2012) ei leitud. Selle taaspaigaldamiseks ja ka uute tähiste paigaldamiseks puudub vajadus.

Visioon ja eesmärk

Visioon: hoiuala on külastajatele avatud lähtuvalt veekogu avaliku kasutamise võimalustest, külastuskoormus ei kahjusta kaitseväärtusi.

Eesmärk: hoiuala on külastajatele avatud lähtuvalt veekogu avaliku kasutamise võimalustest, külastuskoormus ei kahjusta kaitseväärtusi.

Meetmed: tähise hooldus vastavalt tekkivale vajadusele.

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS

4.1.1. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE SEIRE

Väärtustele seatud eesmärkideni jõudmiseks on vajalik kaitsereežiimi toimimise kontroll, sealhulgas inimõjust tingitud häiringute registreerimine.

Tulemuslikkuse seire viiakse läbi kasutades Kaitsealuste Natura 2000 järve-elupaikade inventeerimise juhiseid ja riikliku seire andmeid Keskkonnaameti tööülesannete täitmise raames, milleks eraldi finantseerimist ette ei nähta. Tegevus kuulub I prioriteetsusklassi.

4.1.2. PABRA JÄRVE HÜDROBIOLOOGILINE JA HÜDROKEEMILINE SEIRE

Keskkonnaministeeriumi seirenõunikult Eda Andresmaalt saadud info põhjal on järgnev seire Pabra järve seirejaamas (SJA0324000) ette nähtud 2016. a. Pabra järve hüdrobioloogiline ja hüdrokeemiline seire on vajalik planeerida ka kaitsekorraldusperioodi lõpuks – vastav ettepanek tuleb esitada Keskkonnaministeeriumile uue seirekava (2016-2021) koostamiseks.

Tegevus kuulub I prioriteetsusklassi ja seda finantseeritakse seireprogrammi eelarvest.

4.1.3. KAITSEKORRALDUSKAVA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava on koostatud 10-aastaseks (2013-2022) perioodiks, mis jaguneb kaheks osaks. Esimese osa lõppedes (2017) tehakse vahehindamine, millega antakse hoiuala seisundi ülevaade ning täpsustatakse vajalikud tegevused järgnevas viieks aastaks. Järgmiseks kaitsekorraldusperioodiks (2023 – 2032) uuendatakse kava 2022. a. Uuendamise aluseks on kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine.

Tegevus kuulub I prioriteetsusklassi, selle korraldajaks on Keskkonnaamet.

4.1.4. HOIUALA PIIRI JA ANDMETE KORRIGEERIMINE

Hoiuala piir tuleb korrigeerida nii, et see järgiks Pabra järve veepiiri Eestile kuuluvas järveosas ning riigipiiril piiririba (vt punkt 1.4 ja joonis 2). Vajadusel (hoiuala pindala muutumisel) tuleb teha vastav parandus EELIS-es ja Natura standardandmebaasis.

Tegevus kuulub I prioriteetsusklassi, selle korraldajaks on Keskkonnaamet.

4.1.5. KAITSE-EESMÄRGI MUUTMINE

Vabariigi Valitsuse 08.09.2005 määrusega nr 235 "Hoiualade kaitse alla võtmine Võru maakonnas" ning Vabariigi Valitsuse korralduses 05.08.2004 nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ tuleb muuta Pabra järve hoiuala kaitse-eesmärgiks olev elupaigatüüp – liiva-alade vähetoitelised järved (3110) asemele vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130). Vastavad muudatused tulevad sisse viia EELISesse ja Natura standardandmebaasi (lisa 3).

Tegevus kuulub I prioriteetsusklassi, selle korraldajaks on Keskkonnaamet.

4.2. EELARVE

Eelarve tabelisse 1 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 1. Eelarve

Jrk nr	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Kokku
Sadades eurodes															
Inventuurid, seired, uuringud															
4.1.1	Kaitsekorralduse tulemuslikkuse seire	Tulemusseire	KA	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
4.1.2	Pabra järve hüdrobioloogiline ja hüdrokeemiline seire	Riiklik seire	KM	I				X						X	
Kavad, eeskirjad															
4.1.3	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KA	I					X					5	5
4.1.4	Hoiuala piiri ja andmete korrigeerimine	Kaitsekorra muutmine	KA	I	X										
4.1.5	Kaitse-eesmärgi muutmine	Kaitsekorra muutmine	KA	I	X										
KOKKU					0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5

KA – Keskkonnaamet; KM – Keskkonnaministeerium

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamise aluseks on tulemuslikkuse seire, kaitsealuste liikide seisundi hinnangud, riikliku seire andmed ning kaitsekorralduslike tööde käigus kogutud info. Vajalik on kaitsekorraldusperioodi jooksul laekuva asjakohase info registreerimine ja säilitamine.

Kaitsekorraldusperioodi edukuse aluseks on kaitsekorralduskavas planeeritud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimine.

Tabel 2. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium (lävend)	Tulemus	Selgitus
2.1	Elupaigatüüp vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130)	Pindala ja esinduslikkus	Pindala 57,9 ha, esinduslikkus - B	Pindala 57,9 ha, esinduslikkus – vähemalt B	
		Järve seisund Veepoliitika Raamdirektiivi nõuete järgi	Järve seisund koondhinnanguna on hea	Järve seisund koondhinnanguna on vähemalt hea	

KASUTATUD ALLIKAD

Eesti Looduse Infosüsteem (EELIS) – andmed saadud Keskkonnaameti vahendusel (13.04.2012).

Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri. Vabariigi Valitsuse korraldus 05.08.2004 nr 615. <https://www.riigiteataja.ee/akt/328122010002> (külastatud 15.11.2012).

EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitsest. <http://www.natura2000.envir.ee/files/doc/loodusdirektiiv.pdf> (külastatud 15.11.2012).

Hoiualade kaitse alla võtmine Võru maakonnas. Vabariigi Valitsuse määrus 08.09.2005 nr 235. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13293063> (külastatud 15.11.2012).

Järvede tervendamise käsiraamat. 2011. Eesti Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituudi limnoloogiakeskus.

<http://pk.emu.ee/struktuur/limnoloogiakeskus/teadustoo/publikatsioonid/jarvede-tervendamine-kogumik/> (külastatud 15.11.2012).

Jäätmeseadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/104042012005> (külastatud 15.11.2012).

Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised. Keskkonnaministri määrus 03.06.2004 nr 65. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13132978> (külastatud 15.11.2012).

Kalapüügieeskiri. Vabariigi Valitsuse määrus 09.05.2003 nr 144. <https://www.riigiteataja.ee/akt/105072011021> (külastatud 15.11.2012).

Kalapüügiseadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/122122010034> (külastatud 15.11.2012).

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122011015> (külastatud 15.11.2012).

Keskkonnaregister. <http://register.keskkonnainfo.ee> (külastatud 15.11.2012).

Koiva vesikonna maaparandushoiukava. Kinnitatud Vabariigi Valitsuse 12. juuli 2012. a korraldusega nr 308. <http://www.pma.agri.ee/index.php?id=104&sub=355&sub2=424> (külastatud 15.11.2012).

Koiva vesikonna veemajanduskava. Keskkonnaministeerium, 2010. <http://www.envir.ee/vmk> (külastatud 15.12.2012).

Krause, T., Palm, A. 2004. Misso järvede (Pullijärv, Pabra järv, Misso Saarijärv) kalastik, järvede kalamajanduslik hinnang. EPMÜ Zooloogia ja Botaanika Instituut Võrtsjärve limnoloogiajaam (käikiri Keskkonnaametis).

Looduskaitse seadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/110062011005> (külastatud 15.11.2012).

Maa-ameti WMS teenused. <http://inspire.maaamet.ee/teenused> (külastatud 15.12.2012).

Mäemets, A. 1977. Eesti NSV järved ja nende kaitse. Valgus, Tallinn.

Mäemets, H. 2013. Kaitsealuste Natura 2000 järve-elupaikade inventeerimise juhised. <http://www.envir.ee/1168606> (külastatud 27.08.2013).

Natura 2000 standardandmebaas. <http://natura2000.eea.europa.eu/#> (külastatud 15.11.2012).

Paal, J. 2007. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat. Auratrükk, Tallinn.

Ott, I. (vastutav täitja) 2006. Eesti väikejärvede seire 2006. Eesti Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituut. <http://seire.keskkonnainfo.ee/seireveeb/> (külastatud 15.11.2012).

Ott, I. (vastutav täitja) 2012. Jõksi, Uiakatsi, Kooraste Kõvvõrjärve, Ihamaru Palojärve, Löödla, Pabra, Kaasjärve, Majori, Aheru järvede kaitsekorralduse soovitused. (Kaitsekorralduskava koostamise eeltöö, käsikiri Keskkonnaametis).

Piirirežiimi eeskirja kinnitamine. Vabariigi Valitsuse määrus 17.09.1997 nr 176. <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122011211> (külastatud 15.11.2012).

Veeseadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122011019> (külastatud 15.11.2012).

Veepoliitika Raamdirektiiv. <http://www.envir.ee/1226> (külastatud 15.11.2012).

Veesõidukite hoidmise ja kasutamise nõuded. <https://www.riigiteataja.ee/akt/105062012007> (külastatud 15.11.2012).

LISAD

LISA 1. VÄLJAVÕTE LOODUSKAITSESEADUSEST

§ 14. Üldised kitsendused

(1) Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) väljastada metsamajandamiskava;
- 4) [kehtetu - [RT I 2007, 25, 131](#) - jõust. 01.04.2007]
- 5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;
- 7) anda projekteerimistingimusi;
- 8) anda ehitusluba;

9) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

[[RT I 2007, 25, 131](#) - jõust. 01.04.2007]

(2) Kaitstava loodusobjekti valitseja ei kooskõlasta käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevust ja muud tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(3) Kaitstava loodusobjekti valitseja võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevuste ja muude tegevuste, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajavad kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(4) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevusi ei esitatud kaitstava loodusobjekti valitsejale kooskõlastamiseks või tegevustes ei arvestatud käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel seatud tingimusi, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(5) Keskkonnaministeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitstava loodusobjekti kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

[[RT I 2009, 3, 15](#) - jõust. 01.02.2009]

5. peatükk HOIUALAD

§ 32. Hoiuala

(1) Hoiuala moodustatakse loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks, kui see ei ole tagatud muul käesoleva seadusega sätestatud viisil.

(2) Hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

(3) Hoiualal on metsaraie keelatud, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist.

(4) Metsaseaduse kohase metsateatise menetlemisel tuleb arvestada hoiuala kehtestamise eesmärki. Hoiuala valitseja võib kohustada:

- 1) tegema kavandatavat metsaraiet kindlaks määratud ajal;
- 2) kasutama kavandatava raie korral kindlaks määratud tehnoloogiat.

(4¹) Kui kavandatav uuendusraie on kooskõlas käesoleva paragrahvi lõigetega 2 ja 3, on hoiualal lubatud lageraie langi suurus kuni kaks hektarit ja laius kuni 30 meetrit ning turberaie langi suurus kuni viis hektarit.

[[RT I 2009, 53, 359](#) - jõust. 21.11.2009]

(5) Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus või käesoleva seaduse §-s 33 sätestatud korras

§ 33. Hoiuala teatis

(1) Hoiuala piires asuva kinnisasja valdaja peab esitama hoiuala valitsejale teatise järgmiste tegevuste kavandamise korral:

- 1) tee rajamine;
- 2) loodusliku kivimi või pinnase teisaldamine;
- 3) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;

[[RT I 2007, 25, 131](#) - jõust. 01.04.2007]

- 4) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine;
- 5) loodusliku ja poolloodusliku rohumaa ning poldri kultiveerimine ja väetamine;

[[RT I 2007, 25, 131](#) - jõust. 01.04.2007]

- 6) puisniiduilmelisel alal asuvate puude raiumine;
- 7) maaparandussüsteemi rajamine ja rekonstrueerimine.

(2) Teatis peab sisaldama kavandatud tööde kirjeldust, mahtu ja aega ning nende tegemiskoha skeemi.

(3) Teatis tuleb esitada hoiuala valitsejale vähemalt üks kuu enne tööde alustamist:

- 1) kohaletoomisega,
- 2) tähtkirjaga posti teel või
- 3) digitaalallkirjaga varustatud e-kirjaga.

(4) Teatis loetakse esitatuks postitempli järgi postitamise päeval või päeval, kui hoiuala valitseja on selle registreerinud.

(5) Ühe kuu jooksul teatise esitamisest arvates hindab hoiuala valitseja kavandatud tegevuse vastavust käesoleva seaduse §-s 32 sätestatud nõuetele. Hoiuala valitseja:

- 1) kinnitab teatise ja tagastab selle esitajale, kui kavandatud tööd on lubatud,
- 2) teatab teatise esitajale tingimused, mida järgides võib kavandatud töid teha või
- 3) keelab tööd, mis ohustavad hoiuala kaitstavate liikide või elupaikade soodsa seisundi säilimist, mille tagamiseks hoiuala on moodustatud.

(6) Hoiuala teatise vormi ning teatise kinnitamise, läbivaatamise ja tagastamise korra [kehtestab keskkonnaminister määrusega](#).

(7) Hoiualal ei kehti käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud teatise esitamise kohustus tulundusmaa sihtotstarbega kinnisasja elamu- ja õuema kõlvikutel tehtavate tööde kohta.

LISA 2. VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Elupaigatüüp vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130)	Elupaigatüübi säilimine Pabra järve hoiualal 57,9 ha ulatuses esinduslikkusega B või kõrgem ja vähemalt heas looduskaitsealises seisundis (B).	Toitainete koormus	Säästliku keskkonnakasutuse korraldamine, järelevalve, järve seisundi seire	Elupaigatüübi säilimine Pabra järve hoiualal 57,9 ha ulatuses esinduslikkusega B või kõrgem ja vähemalt heas looduskaitsealises seisundis (B).
		Negatiivse mõjuga arendustegevus kallastel	Kallaste looduslikku seisundit ohustavate tegevuste keelamine, järelevalve, järve seisundi seire	
		Õiguserikkumised	Järelevalve	

LISA 3. ETTEPANEK NATURA STANDARDANDMEBAASIS ELUPAIGAANDMESTIKU MUUTMISEKS

Loodusala kood	Loodusala nimi	Natura 2000 loodusalade standard-andmebaasi andmestik					Uus andmestik					Põhjendused
		I lisa. Elupaigatüübid		Ala hinnang			I lisa. Elupaigatüübid		Ala hinnang			
		Kood	Katvus [ha]	A B C D	A B C		Katvus [ha]	Andmete kvaliteet	A B C D	A B C		
			Esinduslikkus	Looduskaitseline seisund	Üldhinnang			Esinduslikkus	Looduskaitseline seisund	Üldhinnang		
EE0000188	Pabra järve	3110	57,9	B	B	B						
EE0000188	Pabra järve	3130					57,9	keskmine	B	B	B	Ott, 2012 aruande põhjal

LISA 4. VÄLJAVÕTE KAITSEKORRALDUSKAVA KOOSTAMISE EELTÖÖST (Ott, 2012)

3.1. Vee abiootilised omadused

3.1.6. Pabra järv

Vesi oli 2010. a. punakaspruun (lisa 1). Vee läbipaistvus oli 1,4-1,9 m. Kollast ainet oli palju (14-18 mg/l), kuna vesi oli huumusaine poolest rikas, COD_{Mn} oli 20-22 mg O/l. Järelikult oli kõrge ka orgaaniliste ainete üldsisaldus; COD_{Cr} oli 44 mg O/l. KKI andmetel 39-47 mg O/l.

Vesi oli nõrgalt aluseline. Vee pH oli 7,8-8,57, kõrgeim augustis. Vesi oli rohke orgaanilise aine oksüdeerumise tõttu pidevalt alaküllastunud hapnikuga (küllastus 81-95 %).

Üld-P oli väike, 0,02-0,026 mg P/l. Üld-N oli 0,57-0,87 mg N/l. NO₃⁻ oli kuni 0,1 mg N/l. NH₄⁺ leiti pidevalt, väga palju augustis ja septembris (0,15 mg N/l).

HCO₃⁻ oli keskmine, 1,5-1,9 mg-ekv/l. Elektrijuhtivus oli madala ja keskmise piiril, 134-195 µS/cm. Lahustunud aineid oli 109-124 mg/l. Cl ioone leiti 4,9-5,1 mg/l.

Pabra järv (VRD tüüp II) on madal, keskmiselt kareda ja tumeda veega. Vee seisund oli üld-P (0,024 mg/l) järgi väga hea, pH (8,18) ja üld-N (0,72 mg/l) järgi hea ja SD (1,63 m) järgi kesine. NH₄⁺-ühendite suur sisaldus näitab vee halba kvaliteeti.

3.2. Fütoplankton

3.2.6. Pabra

Fütoplanktoni liikide arv loendusproovis oli keskmine, 2008. a. juulis kõrge, biomass madal.

EL Veepoliitika Raamdirektiivi (2002) nõuetest lähtuvalt oli järve seisund fütoplanktoni keskmistatud (erinevate aasta-aegade ja kihtide keskmine) näitajate osas 2008. a. järgmine: Chla – väga hea, fütoplanktoni kooslus – hea, fütoplanktoni koordineks (FKI) – hea, ühtluse indeks (J) – väga hea. 2010. a. oli Chla – väga hea, fütoplanktoni kooslus – hea, fütoplanktoni koordineks (FKI) – hea, ühetaolisuse indeks (J) – väga hea (tabel 3.2.6.1). Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli 2008. hea ja 2011. a. väga hea.

Tabel 3.2.6.1. Pabra järve fütoplanktoni näitajad 2008. ja 2010. a.

BM – fütoplanktoni biomass, FKI – fütoplanktoni koordineks, Chla – klorofüll-a hulk, J – ühtluse indeks. PI – pind, HK – hüppekiht, PÕ – põhi.

Aasta	Kuupäev	Kiht	Kiht (m)	BM	Liike	FKI	Chla	J	Kooslus
2008	5.05.2008	PI	0,5	0,78	40	1,2	4,7	0,8	väga hea
	2.07.2008	PI	0,5	1,5	44	2,4	3,1	0,7	hea
	14.08.2008	PI	0,5	1,9	32	6,8	7,9	0,6	hea
2010	17.05.2010	PI	0,5	1,01	21	2,3	4,33	0,8	hea
	19.07.2010	PI	0,5	0,5	23	3,4	4,53	0,8	hea
	23.08.2010	PI	0,5	0,98	26	4,8	2,83	0,8	hea

1950-ndatel domineerisid vaguviburvetikas *Ceratium hirundinella*, koldvetikas *Dinobryon sociale* ja sinivetikas *Anabaena lemmermanni*. Viimane põhjustas sel perioodil ka iga-aastaseid veeõitsenguid. 1990-ndatel domineerisid ränivetikas *Fragilaria crotonensis* ja sinivetikas *Chroococcus turgidus*.

2008. a. esinesid fütoplanktoni rühmade osas kõrgeima biomassi väärtusega mais neel- ja koldvetikad, juulis sini- ja ränivetikad, augustis sinivetikad. Liikidest moodustasid mais kõrgeima biomassi neelvetikate perekonna *Cryptomonas*, juulis ränivetikas *Asterionella formosa* ja vaguviburvetikas *Ceratium hirundinella*, augustis sinivetikad *Aphanothece paralleliformis* ja *Microcystis botrys*. Biomassi osas dominant või dominantide rühm puudus (>80 % kogu biomassist).

2010. a. mais andsid kõrgema biomassi väärtuse neelvetikas *Cryptomonas marssonii* ja *Cryptomonas* sp., ränivetikad *Synedra acus* ja *Stephanodiscus* sp. ning silmviburvetikas *Trachelomonas* sp.; juulis sinivetikad *Microcystis flos-aquae* ja *M. botrys*, ikkesvetikas *Staurastrum* sp. ning neelvetikas *C. marssonii*; augustis ränivetikas *Cyclotella* sp., alorhevetikas *Eutetramorus fottii* ning vaguviburvetikad *Ceratium hirundinella* ja *Peridinium* sp.

3.3. Suurtaimed

3.3.6. Pabra järv

Pabra järve taimestikku on varem uuritud 1990. aastal. Järves registreeriti 2008. aastal 39 liiki makrofüüte - 23 liiki kaldavee-, 5 liiki ujulehtedega, 1 liik ujutaimi ja 10 liiki veesiseseid taimi (Lisa 2). Viimasel uurimiskorral (2008) vaadeldi järve Eesti-poolset kirde-, põhja-, loode- ning lääneosa taimestikku.

Taimestiku levik oli ebaühtane ning põhiliselt koondunud järve läänesoppi. Kaldaveetaimestiku võõndis domineeris ahtalehine hundinui, eriti ohtralt leidis teda järve lääne-, kirde- ja põhjaosas. Ujulehtedega taimestik, milles domineeris ujuv penikeel, kattis järve läänesopis kogu veepinda, mujal levis ta kitsama võõndina. Veesiseses taimestikus domineeris kaelus-penikeel, ohtruselt järgnesid kanada vesikat, vesikarikas (*Stratiotes aloides* L.), pikk penikeel (*Potamogeton praelongus* Wulfen), punakas penikeel ja samblad. Esmakordselt täheldati väikest konnarohtu (*Alisma gramineum* Lej.; LK II kategooria) ja vesi-tõmptippu (*Calliergon megalophyllum*; LK II kategooria). Enam ei leitud aga väikest jõgitakjat (*Sparganium natans* L.) ning väikest vesikuppu (LK III kategooria), mida 1990. aastal esinesid veel 3 palli väärtuses. Muudest kaitsealustest liikidest leidis järves veel väikest vesiroosi (LK III kategooria).

Võrreldes varasemaga on taimestiku koosseis püsinud enam-vähem endisena, mõned muutused on toimunud veetaimede ohtruses. Näiteks domineerisid veesiseses taimestikus 1990. aastal kaelus-penikeele asemel hoopis mändvetiktaimed. Mändvetikate ohtrus oli võrreldes 1990. aastaga langenud 3 palli võrra. Üldiselt on mändvetikatele iseloomulik ohtruse kõikumine aastate lõikes. Võrreldes 1950ndate aastatega on HCO_3^- sisaldus tõusnud, mistõttu esineb palju kalgiveelembeseid liike – ahtalehine hundinui, haruline jõgitakjas, lapik penikeel ja punakas penikeel. Võimalik, et taolised muutused on tingitud 20. sajandi alguses veetaseme alandamisest. Ka ujutaimede ohtrus oli võrreldes 1990. aastaga 2 palli võrra langenud, 2008. aastal täheldati vaid konnakilbukat (*Hydrocharis morsus-ranae* L.), varem esines ka väikest (*Lemna minor* L.) ning ristlemmelt (*L. trisulca* L.) järve läänepoolses osas sissevoolu lähedal. Järve läänesopp, kuhu suubub Punaoja, on üldse teistest uuritud järveosadest toiteaineterikkam, sellele viitab ka sealne veesisene taimestik (vesikarikas, vesikat). Väikese ja ristlemle kadumise ning mändvetikate ohtruse vähenemise põhjal võiks täheldada mõningast seisundi paranemist, kuid hinnates järve ökoloogilist seisundit V tüübi alusel on järve seisund mõlemal aastal kesine (Tabel 3.3.6.1), kuna puuduvad sellele järvetüübile iseloomulikud liigid (vesilobeelia, lahnarohud). VRD II tüübi järgi hinnates oleks seisund ühe kvaliteedi klassi võrra parem.

Tabel 3.3.6.1. Pabra järve seisundi hinnang suurtaimede alusel

Näitaja/aasta	2005	2006
Tähtsamad hüdrofüütide taksonid ohtruse järjekorras	Char=Nu=Nym =Pot, Elo:III	Pot, Nu=Nym:III
Lahnarohtude või vesilobeelia ohtrus	0:IV	0:IV
Vesikatku või ujulehtedeta penikeelte ohtrus	3:III	3:III
Suurte niitvetikate rohkus	-	0:I
Koondhinnang	III:kesine	III:kesine

3.4. Suurselgrootud

Kokku on uuritud järvedest aastatel 2003-2012 võetud 16 nõuetekohast (Timm & Vilbaste 2010 järgi) proovi (tabel 3.4.1). Tabelisse ei võetud suviseid ning neid proove, kus madalam kui hea seisund tõenäoliselt tulenes ebaõnnestunud proovivõtmisest.

Tabel 3.4.1. Järvedest võetud proovide lühikirjeldus. Järvetüüp: 2 - keskmise karedusega veega, 5 - heleda- ja pehmeveeline. Põhjatüüp litoraalis: 0 - õötsik, 1 - liivane põhi, 2 - liivane ja kivine põhi, 3 - kivine põhi

Nr.	Veekogu	Piirkond	Kuupäev	Laius- kraad N	Pikkus- kraad E	Järvetüüp	Põhjatüüp
1	Aheru järv	W kallas	20040503	57,685	26,352	2	1
2	Pabra järv	S kallas	20050516	58,083	26,914	5	1
3	Pabra järv	S kallas	20060515	58,083	26,914	5	1
4	Jõksi järv	N kallas	20030515	58,002	26,739	2	3
5	Jõksi järv	W kallas	20081101	57,998	26,726	2	2
6	Jõksi järv	W kallas	20090426	57,998	26,726	2	2
7	Kaasjärv	NW kallas	20030507	57,799	27,071	2	0
8	Kõvvõrjärv	SE kallas	20010519	57,964	26,663	2	1
9	Kõvvõrjärv	N kallas	20060515	57,968	26,668	2	1
10	Lõõdla järv	W kallas	20110503	57,875	26,630	2	1
11	Majori järv	E kallas	20120503	57,593	27,058	2	1
12	Pabra järv	N kallas	20080505	57,613	27,390	2	2
13	Pabra järv	N kallas	20100517	57,612	27,391	2	1
14	Kooraste Kõvvõrjärv	E kallas	20120510	57,954	26,637	5 (2?)	1

Järvede bioloogiline seisund suurselgrootute järgi on tabelis 3.4.2.

Tabelist 3.4.2. nähtub, et enamiku proovide kohaselt oli uuritud järvede seisund litoraali suurselgrootute järgi hea (10 juhul) või väga hea (3 juhul). Ainult Kooraste Kõvvõrjärve seisund oli napilt kehvem kui hea (kesine), vaatamata sellele, kas seda käsitleti pehme- ja heledaveeliseks või keskmise karedusega järvena. Võimalik, et see järv ongi looduslikult madala taksonirikkusega, eriti vähe oli tundlikke taksoneid.

Natura liikidest on Kaasjärvest leitud hännak-rabakiili (*Leucorhina caudalis*) ning Pabra järvest valgelau-p-rabakiili (*L. albifrons*).

Kokkuvõttes on peaaegu kõik järved suurselgrootute järgi piisavalt heas seisundis, nii et nende seisundi parandamiseks pole pakulist vajadust.

Tabel 3.4.2. Järvede seisund suurselgrootute järgi. Sinine - väga hea, roheline - hea, kollane - kesine seisund.

N - isendite keskmine arv ruutmeteril, T - taksonirikkus, H' - Shannoni erisus, ASPT - taksoni keskmine tundlikkus, EPT - tundlike taksonite arv, A - happelisusindeks, KS - koondseisund, EQRKS - koondseisundi ja etalonseisundi jagatis. Järvetüüpide tähistused vt. tabel 2.1.3.

Veekogu	Kuupäev	Järvetüüp	N	T	H'	ASPT	EPT	A	KS	EQRKS
Aheru järv	20040503	2	194	22	1,54	5,24	8	9	22	0,88
Jõksi järv	20030515	2	680	35	2,07	5,58	11	11	21	0,84
Jõksi järv	20081101	2	398	23	1,61	5,68	9	9	20	0,8
Jõksi järv	20090426	2	579	31	2,16	5,96	14	10	24	0,96
Kaasjärv	20030507	2	1222	38	1,92	5,15	5	9	21	0,84
Kõvvõrjärv	20010519	2	439	25	1,22	5,21	8	6	20	0,8
Kõvvõrjärv	20060515	2	234	27	2,82	4,90	9	6	23	0,92
Löödla järv	20110503	2	756	36	2,58	5,52	14	7	25	1,00
Majori järv	20120503	2	432	24	2,04	5,44	8	5	20	0,8
Pabra järv	20080505	2	97	23	3,2	5,52	7	5	19	0,76
Pabra järv	20100517	2	54	20	2,88	5,13	7	5	18	0,72
Pabra järv	20050516	5	220	24	2,94	4,89	7	5	20	0,8
Pabra järv	20060515	5	304	22	1,82	5,89	8	5	22	0,88
Kooraste Kõvvõrjärv	20120510	5	209	19	2,27	4,82	5	5	17	0,68
Kooraste Kõvvõrjärv	20120510	2	209	19	2,27	4,82	5	5	15	0,6

4. Ettepanekud järvede kaitsekorralduseks.

4.6. Pabra

Pabra järve tüüp on erinevatel allikatel määratud erinevaks. Mäemets (1977) nimetab seda eutrofeerunud oligotroofseks (nüüdisajal VRD tüüp V- pehme heledaveeline järv), kuigi juba siis oleks võinud materjalide alusel seda nimetada semidüstroofseks. Viimaste andmete järgi pole enam tegemist pehmeveelise järvega ja tüübi nimetust peaks muutma. Oluliseks tüübi määramise näitajaks on vee karedus. See oli üldaluselisuse järgi 49-51 mgHCO₃/l 1952. a., 88 mgHCO₃/l 1990. a. ja viimastel mõõtmistel 92-116. Seega on toimunud kareduse oluline tõus ja seda peegelduvad ka elustiku näitajad.

Ametlikult on tegemist Loodusdirektiivi järgi elupaigatüübiga liiva-alade vähetoitelised järved (3110). Praegu peab seda muutma, õigem tüüp oleks 3130. VRD järgi on tegemist II tüübiga (madal, keskmise karedusega veekogu). Peab siiski ütlema, et järv on tüüpide vahepealse olekuga.

Nii kiiret vee kareduse tõusu on väga raske seletada. Siin peaks olema tegemist suure inimõjuga. Kuna veevahetus ei ole intensiivne, siis ei oska seda seletada. Järve veetaset on küll ka alandatud, aga see on toimunud juba 20. saj. alguses.

Kaitsealustest liikidest leidub vingerjat (*Misgurnus fossilis*, III kat). Suurtaimede kaitstavate liikide olukord on muutunud. Esmakordselt täheldati väikest konnarohtu (*Alisma gramineum* Lej.; LK II kategooria) ja vesi-tömptippu (*Calliargon megalophyllum*; LK II kategooria). Enam ei leitud aga väikest jõgitakjat (*Sparganium natans* L.) ning väikest vesikuppu (LK III kategooria), mida 1990. aastal esinesid veel 3 palli väärtuses. Muudest kaitsealustest liikidest leidis järves veel väikest vesiroosi (LK III kategooria).

Järve ökoloogilise seisund oli 2010. a. VRD järgi hea.

Pabra järve ökosüsteem on kiiresti muutuv, keskmise vastupidavusega mõjutustele. Suhteliselt pehme vesi ja nõrk veevahetus on selle nõrgad -, suur pindala ja rohke huumusainete sisaldus tugevad küljed.

Pabra järve puhul peaks uurima koormust sissevooludest ja selgitama kiire vee kareduse tõusu põhjused. Kaitse huvides peaks hoiduma kalda-ala hõivamisest ja ehitistest. Täitepinnase kandmine kaldanõlvale peaks olema vastunäidustatud. Vee mootortranspordi kasutamisel kehtivad üldised eeskirjad, lubada võiks nõrgemate elektrimootoritega sõidukeid. Suplejate külastuskoormus võib olla kuni 30000 kasvuperioodil, hoiduda võiks kalda-ala mõjutavatest rahvaüritustest. Ilmselt pole selliseid sündmusi seni olnud ja pole ka teada, kas tuleb.

Lisa 1. Hüdrokeemia

Järv	Kuupäev	Sügavus (m)	Kiht	Kiht m	Värvus	SD (m)	T (°C)	O ₂ (mg/l)	O ₂ %	pH	E (mikroS/cm)	TDS (mg/l)	HCO ₃ - (mgkv/l)
Pabra	17.05.2010	2,5	pind	0,5	punakaspruun	1,4	19	8,8	95	7,8	149	109	1,5
Pabra	19.07.2010	2,2	pind	0,5	pruun	1,8	26,3	6,95	86	8,24	195	124	1,7
Pabra	23.08.2010	2	pind	0,5	punakaspruun	1,4	20	7,5	82,1	8,57	172	124	1,9
Pabra	22.09.2010	2	pind	0,5	punakaspruun	1,9	12,2	8,62	80,5	8,1	134	115	1,65
CODCr (mgO/l)	CODCr (mgO/l) KKI	CODMn (mgO/l)	BHT5 (mgO/l)	Üld-N (mg/l)KKI	NH ₄ ⁺ (mg N/l)	NO ₃ ⁻ (mgN/l)KKI	Üld-P (mg/l)KKI	Üld-P (mg/l)	PO ₄ ³⁻ (mgP/l)KKI	PO ₄ ³⁻ (mgP/l)	Cl ⁻ (mg/l)	Y mg/l	
44	47	20	1,2	0,6	0,029	0	0,03		0,002	0	5,1		
	42	22	1	0,6	0,034	<0,01	0,02		0,002		4,9	17,3	
	41		1,7	0,8	0,15	0	0,03		0,004				
44	39	21	1	0,9	0,15	0,1	0,02		0,004	0		15	

Lisa 2. Veetaimestiku koosseis ja liikide ohtrused (1-5) erinevatel uurimisaastatel

(x - määramata ohtrus; aasta* - osaline vaatlus)

VIII. Pabra järv

Liik/uurimisaasta	1990	2008
Kaldaveetaimestiku sügavuspiir, m	1,5	2,4
Ujulehtedega taimestiku sügavuspiir, m	2,5	2,6
Veesise taimestiku sügavuspiir, m	2,5	2,5
Kaldaveetaimed		
<i>Alisma gramineum</i> Lej. - väike konnarohti		x
<i>Calla palustris</i> L. - soovõhk	2	
<i>Carex lasiocarpa</i> Ehrh. - niitjas tarn	2	1
<i>C. pseudocyperus</i> L. - kraavtarn	2	1
<i>C. rostrata</i> L. - pudeltarn	2	

<i>Cicuta virosa</i> L. - mürkputk	2	1
<i>Comarum palustre</i> L. - soopihl	1	1
<i>Eleocharis palustris</i> (L.) Roem. et Schult. - sooalss	2	x
<i>Equisetum fluviatile</i> L. em Ehrh. - konnaosi	2	1
<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim. - harilik angervaks		x
<i>Iris pseudacorus</i> L. - kollane võhumõök		x
<i>Lycopus europaeus</i> L. - harilik parkhein		x
<i>Lysimachia thyrsoflora</i> L. - ussilill	2	x
<i>L. vulgaris</i> L. - harilik metsvits		x
<i>Lythrum salicaria</i> L. - harilik kukesaba		x
<i>Menyanthes trifoliata</i> L. - ubaleht	2	x
<i>Pedicularis palustris</i> L. - soo-kuuskjalg		x
<i>Peucedanum palustre</i> Moench - soo-piimputk	2	x
<i>Phragmites australis</i> (Cavan.) Trin ex Steud. - harilik pilliroog	4	3
<i>Ranunculus lingua</i> L. - suur tulikas	2	x
<i>Schoenoplectus lacustris</i> (L.) Palla - järvkaisel	4	2
<i>Scutellaria galericulata</i> L. - harilik tihashain		x
<i>Sparganium erectum</i> L. s.str. - haruline jõgitakjas		2
<i>Thelypteris palustris</i> Schott - harilik soosõnajalg	2	2
<i>Typha angustifolia</i> L. - ahtalehine hundinui	4	4
Ujulehtedega ja ujutaimed		
<i>Nuphar lutea</i> (L.) Smith - kollane vesikupp	4	3
<i>N. pumila</i> (Timm) DC. - väike vesikupp	3	
<i>Nymphaea candida</i> C. Presl. - väike vesiroos	4	3
<i>Polygonum amphibium</i> L. - vesi-kirburohi	3	1
<i>Potamogeton natans</i> L. - ujuv penikeel	4	4
<i>Sparganium emersum</i> Rehmman - liht-jõgitakjas	2	2
<i>S. minimum</i> Wallr. - väike jõgitakjas	3	
<i>Hydrocharis morsus-ranae</i> L. - konnakilbukas	2	x
<i>Lemna minor</i> L. - väike lemmel	2	
<i>L. trisulca</i> L. - ristlemmel	2	
Veesisesed taimed		
<i>Chara contraria</i> A. Braun Ex Kuetzing - näsa-mändvetikas		1
<i>Chara</i> spp. - mändvetikad	4	1
<i>Elodea canadensis</i> Michx. - kanada vesikatk	3	2
<i>Potamogeton compressus</i> L. - lapik penikeel	3	
<i>P. gramineus</i> L. - hein-penikeel	2	
<i>P. obtusifolius</i> Mert. et W.D.J. Koch - tömbilehine penikeel	2	1
<i>P. perfoliatus</i> L. - kaelus-penikeel	3	3
<i>P. praelongus</i> Wulfen - pikk penikeel	3	2
<i>P. rutilus</i> Wulfg. - punakas penikeel	2	2
<i>Ranunculus circinatus</i> Sibth. - sõõr-särjesilm	1	
<i>Stratiotes aloides</i> L. - vesikarikas	x	2
<i>Utricularia minor</i> L. - väike vesihernes		x
<i>U. vulgaris</i> L. - harilik vesihernes	2	
<i>Calliergon megalophyllum</i> Mik. - vesi-tömptipp		x
<i>Scorpidium scorpioides</i> Hedw. - harilik skorpionsammal	2	
<i>Määramata samblad</i>		2

LISA 5. FOTOD

1. Paadiga järvele mineku koht Tootsi kinnistul. Siin paikneb hoiuala tähis. Kaldale jäetud prügi (taara, kilekotid jm) vajab koristamist (20.09.2012).

2. Lõkkekoht, laud ja pink Tootsi ja Lidva kinnistu piiril (20.09.2012).

3. Vaade kirdekaldalt, tagaplaanil Ruusaar ja Venemaale kuuluv vastaskallas (20.09.2012).

4. Kopra näritud puu andmas tunnistust, et Pabra järv on liigile elupaigaks. Selle puu veest väljatõmbamine kaitseväärtusi ei ohusta (20.09.2012).

LISA 6. AVALIKUSTAMISE MATERJALID

Aheru järve, Kaasjärve, Kooraste Kõvvõrjärve, Lõõdla järve, Majori järve, Pabra järve, Palojärve ja Uiakatsi järve hoiualade kaitsekorralduskavade avalikkusele suunatud kaasamiskoosolek

Memo

Toimus: Võru Vallavalitsuses, 31.01.2013 kl 14.00-15.45.

Koosolekul osalemise kutse saadeti 21.01.2013 e-postiga Keskkonnaametile, Võru Vallavalitsusele, Kanepi Vallavalitsusele, Misso Vallavalitsusele, Haanja Vallavalitsusele, Kõlleste Vallavalitsusele, Taheva Vallavalitsusele, Sõmerpalu Vallavalitsusele Urvaste Vallavalitsusele, Keskkonnainspeksiioonile ja RMK-le. Koosoleku toimumise teade ja kaitsekorralduskavade eelnõud olid avalikkusele kättesaadavad Keskkonnaameti veebilehel alates 21.01.2013. 22.01.2013 ilmus koosoleku teade ajalehtedes „Võrumaa Teataja“, „Koit“ ja „Valgamaalane“.

Koosolekust võtsid osa: Margo Hurt (OÜ Looduslik valik, kava koostaja), Tiia Ilmet (RMK), Tiina Troškin (Keskkonnaamet), Merike Puhkim (Keskkonnainspeksiioon), Kristel Kund (Keskkonnainspeksiioon), Ilmar Sild (eraisik), Milvi Laatre (eraisik), Agu Palo (RMK), Merle Tarrend (Võru Vallavalitsus) ja Tarmo Denks (RMK).

M. Hurt andis ülevaate järvede hoiualade kaitsekorraldusest ning tutvustas kaitsekorralduskavade eelnõusid, mille käigus tekkinud arutelus selgitati alltoodud asjaolusid. Erimeelsusi ja vastandlikke seisukohti koosolekust osavõtjatel kaitsekorralduskavade suhtes ei olnud.

Veekogude hoiualadel on kaitstavaks alaks mõeldud veeala, mitte maismaa. Tulenevalt erinevatest aluskaartidest on tihti veepiir ja hoiuala piir pisut nihkes. Mõnel hoiualal on saared sisse arvestatud, mõnel mitte (nagu Lõõdla).

Aheru järv on nendest kaheksast järvest ainuke, kus võib sõita sisepõlemismootoriga ujuvõidukiga.

Infotahvli teksti koostab üldiselt KKA. Selle teksti saab põhimõtteliselt võtta KKK-st. RMK paigaldab infotahvli. Mõeldud on infotahvel suurusega A4.

Valgamaa metsäilemani ei jõudnud koosoleku info õigel ajal. Kutse saadeti ka aadressil rmk@rmk.ee. RMK ise on teada andnud, et sellele meilile kutse saata, sealt saadetakse edasi asjaosalistele.

Hoiuala järve kallastel olevatele metsaaladele täiendavaid piiranguid ei tule.

RMK ettepanekul peaks Aheru järve hoiuala infotahvilil olema kirjas, kus võib paadimootorile kütust valada, et seda ei tehtaks järvel. Samas, seadusandlus järvel tankimist ei keela.

Kaasjärv seisundit võib (võis) mõjutada Räpo prügila, mis on praeguseks suletud.

RMK küsis, et kui tähis eramaal, siis kuidas saadakse maaomanikult nõusolek, kui tegemist eramaaga. Kes kooskõlastab eraomanikuga? Vastati, et uusi tähiste kohti ei planeerita ning eeldatavalt on olemasolevate tähiste kohad maaomanikega kooskõlastatud.

Kooraste Kõvverjärves võib tekkida vajadus purde ehitamiseks RMK lõkkekoha alla. Kui soovitakse purre teha, siis kas see peaks olema kavas sees? Osadesse kavadesse kirjutatakse ekspert sisse, et purde tegemine ei kahjusta hoiuala väärtusi. Ekspert arvab, et purre on parem kui liiva toomine ja taimestiku välja kaevamine. Ka teiste järvede kavadesse kirjutatakse see purde ehitamine lahti.

Kooraste Kõvverjärve lõkkekohas oli eelmisel aastal 1400 külastust, 2010. aastal aga üle 5000. See sõltub suvest.

Eesti Loodushoiukeskuse tehtud katsepüügil 2000ndate alguses Lõõdla järvest vingerjat ei saadud, palju esines angerjaid (M. Hurt osales püügil)

Lõõdla järve supluskoht mnt ääres paikneb eramaal. Sinna on hea ligipääs ka autoga, keelavat silti ei ole, on silt "Vali kord". Telkimine on seal maaomaniku loal.

Reostusküsimused on veemajanduskavades käsitletud ja ekspert arvab, et KKK ei peaks nendega dubleerivalt tegelema.

Majori järve äärsete maade omanikel on soov väljavoolu regulaator korda teha. Neil oli küsimus, kas tuleb kõne alla tööde tegemiseks järve veetaseme alandamine 1 m võrra? Veetaseme alandamine on vajalik nii väljavoolu regulaatori taastamiseks kui kaldaäärsetest aladest risu (vettelangenud puud jm) eemaldamiseks. Vastuseks on, kui meeter alla lasta, siis on tõenäoliselt vajalik läbi viia KMH. Optimaalse veetaseme hindamine ja stabiilset veetaset hoidev rajatis on KKK-sse tegevusena sisse kirjutatud.

Pabra järv on piiriveekogu, osa järvest Venemaal. Keskkonnaregistri järgi on Pabra järve heitvee väljalase. Tegelikuses seda ei ole, see on eksitav info – KKI kontrolli järgi on see kuiv kraav. Vee-erikasutusloas on see ära parandatud, aga registris veel valesti. KKK-sse tehakse ka vastav parandus.

M. Tambetsilt laekus info, et katsepüügiga saadi Pabra järvest vingerjat 2002.-2003. a. See info lisatakse Pabra KKK-sse.

Palojärv on neist järvedest suurima külastatavusega. Eelmisel aastal oli 23 000 külastust, kõige rohkem on olnud 41 000 külastust aastas. See sõltub jälle aastast. Valdavalt on külastajad Tartust. 1/3 külastajatest jäävad puhkama pikemaks ajaks, korjavad marju ja seeni ning kalastavad. Palju külastajaid on vene rahvusest. Limnoloogid kirjutasid, et supluskoormuse piir on 20 000. RMK tundis huvi, kas on mingi uurimus suplejate mõju kohta järvele? Ühes limnoloogide hinnangus oli toodud, et suplejad oluliselt ei mõjuta, suurem on välisõhust tulev toitainete koormus.

RMK küsimus – kust saab infot järvede analüüside kohta ja kus nendega tutvuda? Vastus: KKA-st. Enamus uuringuid tehtud riikliku keskkonnaseire raames ja need andmed kõik seire kodulehel üleval.

KKI juhtis tähelepanu, et alla 10 ha järvede (Kaasjärv) ehituskeeluvöönd ja piiranguvöönd on poole väiksemad kui üle 10 ha järvedel. Samuti tõi KKI välja, et Lõõdla järvel ujuvsaunade kasutamist veeseaduse peatükk 4¹ ei reguleeri, see peatükk on avalike veekogude kohta. Vastavad parandused viiakse KKK-desse sisse

Lõõdla järve ääres võiks olla sisepõlemismootoriga veesõidukitega sõitmise keelu märk üleval, näiteks paigaldataval infotahvil. Võimalik on kasutada ka näiteks piktogrammi. Sageli on aga see sõitja järve ääres elav isik, kes piirangust teadlik.

RMK hinnangul on peab kodanik purde ehitamiseks seadusliku aluse saamiseks läbima suure kadalipu. Purdel mõju järvele praktiliselt ju pole ja purded on läbiaegade järvede ääres olnud. See süsteem võiks olla lihtsam. KKI ütles, et see on tavaline väikeehitise püstitamine kaitsealale. Ehituskeeluvööndit ei pea vähendama.

Kuidas vaadatakse järvede kallaste setetest puhastamisele? See oleneb järve suurusest ja puhastatava ala suurusest. Põhjasetete liigutamine ei ole hea. Osa tõstetakse küll välja ja palju läheb liikuma. Kuuritsapüük mõjutab ainult kõige pealmist osa, kopaga puhastamine on palju suurema mõjuga. Alati oleneb järve suurusest, järve tüübist jne.

Kütteseadmete järvedesse paigaldamise mõju ikka teadmata. See vajab uurimist. Samas on selline tegevus (uurimine) juba varasemates kavades kirjas (Verijärve MKA KKK, Tamula ja Vagula HA KKK) ning selle vajadusest juba aastaid räägitud.

Memo koostas:

Margo Hurt